

Lønn og diett for sjåførere som kjører godstransport i Norge

Sjåførere som kjører godstransport i Norge har krav på minstelønn og diett. Det er arbeidsgiver som er ansvarlig for å sikre dette. Bestilleren av transportoppdraget har også et ansvar for å sjekke sjåførenes lønn og diett.

Denne informasjonen er spesielt rettet mot bestillere av transporttjenester og utenlandske transportvirksomheter som utfører kabotasje- eller kombinert transport i Norge. Her får du informasjon om hvilke minstekrav til lønn og diett som gjelder for sjåførere og hvordan bestemmelsene blir håndhevet av Arbeidstilsynet.

Allmenngjøring av lønn og diett

Allmenngjøring av tariffavtaler er et grep for å hindre utnyttning av utenlandske arbeidstakere og konkurransevridning. Dette skjer ved at myndighetene i noen utvalgte bransjer har innført deler av de fagorganisertes tariffavtaler som standard for hele bransjen.

Forskrift om allmenngjøring av tariffavtaler (allmenngjøringsforskriften) for gods på vei skal sikre minstelønn for alle arbeidstakere som utfører godstransport med kjøretøy over 3,5 tonn totalvekt i Norge. Den gjelder også for utenlandske virksomheter som tar transportoppdrag i Norge, enten i form av kabotasjekjøring eller kombinert transport. Internasjonal transport er ikke omfattet av forskriftens virkeområde.

Arbeidsgivere til sjåførere som kjører godstransport i Norge plikter å sikre at arbeidstakeren:

- får allmenngjort minstelønn
- får dekket utgifter til diett med 1/3 diettsats per påbegynte 8. time ved planlagt overnatting

For oppdaterte minstelønnsatser, se:

> www.arbeidstilsynet.no/minstelonn

Med planlagt overnatting menes tilfeller der det er nødvendig å overnatte utenfor hjemmet som følge av instruks eller for å overholde hviletidsbestemmelsene i forskrift om kjøre- og hviletid for vegtransport i EØS. Diett som utbetales skal være i henhold til det norske myndigheter til enhver tid godkjenner som *skattefri diett*, se:

> www.altinn.no/starte-og-drive/arbeidsforhold/lonn/reise-og-diett/

Hvordan beregne lønn?

Lønnen skal utbetales på grunnlag av sjåførenes arbeidstid. Det er egne regler for arbeidstid i Norge. Arbeidstiden defineres i forskrift om arbeidstid for sjåførere og andre innenfor vegtransport (FATS). For arbeidstakere som utfører godstransport som ikke er omfattet av FATS, skal lønn utbetales på grunnlag av arbeidstid slik dette er definert i arbeidsmiljøloven kapittel 10.

Som lønn regnes vederlag for arbeid. Kompensasjon for utgifter til for eksempel reise, kost og losji regnes ikke som en del av minstelønnen og skal betales i tillegg til ordinær lønn.

Unntak fra forskriften

Forskriften gjelder ikke når arbeidsgiver kan sannsynliggjøre at arbeidstaker samlet sett har mer gunstige lønns- og arbeidsvilkår etter avtale eller ifølge det landets rett som ellers gjelder for arbeidsforholdet. Unntaksbestemmelsen skal fange opp tilfeller der sjåføren får andre former for vederlag for arbeidsinnsats, som for eksempel provisjon eller ventelønn. Det er et krav at det dreier seg om goder eller ytelser som det er vanlig å regne som en del av lønnen og som inngår i beregningsgrunnlaget for feriepenger, skatt og trygdeytelser.

Det er lønns- og arbeidsvilkårene *samlet* sett som skal være i overensstemmelse med forskriften. Lønns- og arbeidsvilkårene kan avvike fra forskriften på ett eller flere punkter, men må samlet sett være like gunstig eller gi bedre vilkår. For eksempel kan timelønnen være noe lavere enn forskriftens minstesats, men det forutsettes da at arbeidstaker mottar andre former for lønnsgodtgjørelse som er knyttet til utført arbeid. Utgiftsdekning kan ikke kompensere for lavere timesats.

Dokumentasjonskrav for utenlandske virksomheter

Dersom din virksomhet sender sjåførere på transportoppdrag i Norge (kabotasje- eller kombinert transport) har dere plikt til å sørge for følgende dokumentasjon i kjøretøyet:

- **Gyldig arbeidsavtale for sjåføren**
- **Lønnslipp**
Lønnslippen må vise beregningsmåten for lønn for siste periode hvor det ble utført kabotasje- eller kombinert transport. Dersom sjåføren ikke har utført denne type transport tidligere skal uansett lønnslipp for siste lønnsperiode være med.
- **Oversikt over arbeidstiden for sjåføren**
Oversikten skal vise arbeidstiden for samme tidsrom som lønnslippene. I tillegg må det alltid foreligge oversikt over arbeidstiden for siste måneds arbeid
- **Eventuelle avtaler om gjennomsnittsberegning av arbeidstid for sjåføren**

Det er svært viktig at denne dokumentasjonen er på norsk, svensk, dansk eller engelsk – enten skriftlig eller elektronisk. Arbeidstilsynet kan ilegge arbeidsgiver overtredelsesgebyr dersom denne dokumentasjonen ikke finnes i kjøretøyet.

Arbeidstilsynets håndheving

Tilsyn med utenlandske transportører

Arbeidstilsynet gjennomfører kontroller langs vei i samarbeid med blant annet Statens vegvesen. Sjøførene som blir stanset vil bli spurt om å legge frem dokumentasjon på at vedkommende får lønn etter allmenngjorte satser og diettgodtgjørelse for den delen av oppdraget som utføres i Norge.

Arbeidstilsynets oppfølging vil være avhengig av hva slags dokumentasjon sjåføren kan fremvise under kontrollen, og hva denne dokumentasjonen viser.

Dersom sjåføren kan dokumentere at han eller hun får utbetalt allmenngjort lønn og diett, vil tilsynet kunne avsluttes med tilsynsrapport til sjåførens arbeidsgiver.

Hvis sjåføren ikke kan fremlegge dokumentasjon som gjør det mulig for Arbeidstilsynet å kontrollere lønn og/eller diettgodtgjørelse, kan Arbeidstilsynet sende brev til arbeidsgiver med krav om at de sender nødvendig dokumentasjon.

Dersom det avdekkes brudd på forskriften, kan Arbeidstilsynet følge opp med pålegg til virksomheten. I tilfeller der det avdekkes grove brudd på forskriften, eller der det er mistanke om dette, kan Arbeidstilsynet ilegge overtredelsesgebyr eller anmelde virksomheten. Virksomheten kan ved anmeldelse risikere bøter eller fengsel inntil ett år, og inntil tre år ved særlig skjerpene omstendigheter.

Arbeidstilsynet utveksler informasjon med tilsynsetater i andre land i saker der sjåføren er utsendt til Norge. Arbeidstilsynet kan gjennom internasjonale systemer etterspørre opplysninger om virksomheter det føres tilsyn med, for eksempel hvem som er eiere.

Ved vurderingen av dokumentasjon for utbetalt lønn vil Arbeidstilsynet i utgangspunktet legge til grunn valutakursen på tidspunktet for kontroll og tilsyn.

Tilsyn hos bestiller og hovedleverandør

Arbeidstilsynet fører tilsyn hos bestiller og hovedleverandør av transporttjenester for å kontrollere at de overholder forskrift om informasjons- og påseplikt og innsynsrett. For offentlige bestillere gjelder også forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter.

Informasjonsplikten innebærer at bestiller av transporttjenesten i sin kontrakt med leverandøren, informerer om at arbeidstaker skal ha lønn i tråd med allmenngjøringsforskriften. Leverandører har samme informasjonsplikt når de inngår avtale med underleverandører.

Påseplikten innebærer hovedleverandører skal ha systemer og rutiner for å undersøke at allmenngjøringsforskriften overholdes hos leverandører. De må også ha rutiner for å følge opp eventuelle brudd på forskriften. Bestillere har påseplikt dersom leverandører ikke benytter underleverandører.

Påseplikten oppfylles ved at det tas inn egne klausuler i kontrakten om at leverandørens arbeidstakere minst skal ha de lønns- og arbeidsvilkår som følger av allmenngjøringsforskriften, og at dette følges opp gjennom innhenting av doku-

mentasjon på arbeidstakers lønn og diettgodtgjørelse. Det må derfor etableres en rutine eller et system for å sikre at påseplikten oppfylles.

Det er viktig å merke seg at forskriften ikke gir bestiller eller hovedleverandør rett til å føre kontroll med leverandør. Den gir heller ikke adgang til sanksjoner for brudd på allmenngjøringsbestemmelser. Bestiller og hovedleverandør må derfor skaffe seg adgang til dette gjennom klausuler i de kontraktene de inngår.

Leverandører og underleverandører har solidaransvar for manglende utbetaling av lønn etter allmenngjøringsforskriften, overtidstillegg og feriepenger, se allmenngjøringsloven § 13.

Ved brudd på forskriftene kan Arbeidstilsynet gi pålegg, ilegge overtredelsesgebyr eller anmelde virksomheten. Bestillere eller hovedleverandører kan også bli holdt strafferettslig ansvarlig for medvirkning til brudd på allmenngjøringsloven.

Aktuelt regelverk

- Allmenngjøringsloven § 13 *Solidaransvar*:
> www.arbeidstilsynet.no/regelverk/lover/allmenngjoringsloven/13/
- Forskrift om delvis allmenngjøring av tariffavtaler for godstransport på vei:
> www.arbeidstilsynet.no/regelverk/forskrifter/forskrift-om-delvis-allmenngjoring-av-tariffavtaler-for-godstransport-pa-vei
- Arbeidsmiljøloven § 1-7 *Utsendt arbeidstaker*:
> www.arbeidstilsynet.no/regelverk/lover/arbeidsmiljolooven/1/1-7/
- Forskrift om utsendte arbeidstakere:
> www.arbeidstilsynet.no/regelverk/forskrifter/forskrift-om-utsendte-arbeidstakere
- Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter:
> www.arbeidstilsynet.no/regelverk/forskrifter/forskrift-om-arbeidsvilkar-i-off.-kontrakter
- Forskrift om informasjons- og påseplikt og innsynsrett:
> www.arbeidstilsynet.no/regelverk/forskrifter/forskrift-om-informasjons--og-paseplikt-mv
- Forskrift om kjøre- og hviletid for vegtransport i EØS:
> www.lovdatabank.no/forskrift/2007-07-02-877
- Forskrift om arbeidstid for sjåførere og andre innenfor vegtransport (FATS):
> www.arbeidstilsynet.no/regelverk/forskrifter/forskrift-om-arbeidstid-innenfor-vegtransport
- Arbeidsmiljøloven kapittel 10 *Arbeidstid*:
> www.arbeidstilsynet.no/regelverk/lover/arbeidsmiljolooven/10/

Aktuelle nettsider hos Arbeidstilsynet

- På arbeidsoppdrag i Norge
> www.arbeidstilsynet.no/tema/pa-arbeidsoppdrag-i-norge/
- Minstelønn
> www.arbeidstilsynet.no/minstelonn
- Tilsyn med transportnæringen
> www.arbeidstilsynet.no/transport
- Påseplikten
> www.arbeidstilsynet.no/tema/paseplikten/

